

ТЫЗЭКЬОТМЭ — ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос
адыга

1923-рэ ильесим
гъэтхапэм
къышегъягъеу
къыдекъы

№ 174 (23103)

2024-рэ ильес

МЭФЭКУ

ЮНЫГЪОМ и 19

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИИЭП

6 +
тисайт

WWW.ADYGOVOICE.RU
тихъытыу нэклуббъохэр

Адыгэ Республикаем и Правительствэ иғъэзет

Адыгеим и Лышхъэу Күмпъыл Мурат «Мэздахэм» къыпэуль чыпіэр нахь зэрэзэтырагъэпсыхъэрэм зышигъэгъозагъ. Аш иғусагъэх АР-м иминистрэхэм я Кабинет и Тхъаматэу Клэрэщэ Анзаур, АР-м псэольэшынымкъэ, транспортнымкъэ, псэуплэ коммунальнэ ыкли гъогу хызметымкъэ и Министерствэ, Мыекъуапэ иадминистрации, Йофшэнхэр зэшозыхыре фирмэм ялтыклохэр.

«МЭЗДАХЭМ»

ИЗТЕГЬЭПСЫХЬАН ЛЬЭКІУАТЭ

Шыгу къэтэгъэкъыжы Нэгыежъ юашхъэм ичапэ тет «Мэздахэм» къыпэуль мэз шыолтырыр республикэм Фондэу «Дом. РФ» зыфиорэм дишыгъэ зээгъыныгъэм диштэу зэрэзэтырагъэпсыхъэрэр. Паркын пстэумкын гектар 435-рэ

зэльеубыты. Къэлэ щылакъа іэрыфэгъум тегъэпсыхъэгъе проект анахь дэгүхэм я Урысые зэнэкъою лъэпкъ проектэу «Псэуплэмрэ къэлэ щылакъэмрэ» зыфиорэм диштэу зэхашэрэм мы проектиру щатекъуагъ.

Апэрэ чэзыоу архитектурэмкъэ йофшэн заулэ агъэцэктэнэу ракхуухъэ. 2024-рэ ильесыр имыкызыгъектэй 7,7-рэ зетырагъэпсыхъан фауу щыт. Ылакъа агъэлжэгъигъэгъе дэкъояпэм зыплыхъаплэ щашыгъ, лъэс тьюххэм, күшхъэфчээ тьюххэм ягъэпсын ыкъем фэкъо, пхъэнтэлкүхэм, хэкъильхъаплэхэм ягъеуцун, транспорт уцуулхэм язэтегъэпсыхъан йоф адашэ. Джащ фэдэу зыгъэпсэфырэ чыпілхэр, хъэрэнхэр, къелэцыкъу, спорт джэгуплэхэр мыш щызэтырагъэпсыхъанэу ракхуухъэ. Мышкъэ анахь аялаа зытырагъэтыгъ, түкъэзэтыуухъэхэрэ дунаим изытэ зэшымыгъэхэнээр ары.

Шыгу къэтэгъэкъыжы проектын джыри федералнэ ылтыгъу зэригъотыштыгъ. Ашкъе зишшугъа къекуагъэр къэлэ цыкъуагъэр тарихъ мэхъанэ зилэ псэуплэмрэ атэгъэпсыхъэгъе проект анахь дэгүхэм я Урысые зэнэкъою Мыекъуапэ джыри зэрэшткъуагъэр ары.

«Мы чыпілэ дахэр

Мыекъуапэ ианахь лъэгъупхъэ чыпілэ хууным мэхъанэшго етэти. Ашкъе бэ зэшюйтхэгъэр: «Мэздахэм» екъурэ дэкъоялжирэ дгъэлжэжыгъ, аш къынэйуль чыпілээр зэтедгъэпсыхагъ, ежэ мэз шыолтырми зэхъюныгъэшхохэр фэтишэу едгъэжсагъ. Джыдэдээм чыопсым икъэухъумэнкъэ хэбээзгъэуцугъэм щыгъэнэфэгъэ шацхъэхэр къыдэлтытээ йофтишэн, гъогу картэмкъэ тыллыкъотэн фае», — къытуагъ Күмпъыл Мурат.

Республикэм и Лышхъэу ылакъа пшъэрэлъэ афишыгъагъэхэр зэрэгъэцэктэгъэр ыуплэкъуагъ. Мыекъуапэ имэрие ипащэ Нэгыежъ юашхъэм къыпэуль чыпілэ щыщэу зетырагъэпсыхъагъэр къэбзэнимкъэ амалэу зэрхъэхэрэр къылотагъ. Арт-псэуальхэр агъэпсыхэрэр, тарихъ чыпілхэмрэ лъэгъупхъэ чыпілхэмрэ якъурэ лъэс тьюххэм язэтегъотыштыгъ. Мыекъуапэ зекомкъэ кодыр щыгъэфедэгъэним мэхъанэшко зэрилэр Күмпъыл Мурат къыхигъэшыгъ.

АР-м и Лышхъэу ипресс-къулыкъу къытыгъэ къэбархэмкъэ Лышшэ Саныет.

Сурэтхэр: А. Гусев.

Лъэпкъ проектхэр

Псым епхыгъэ Йофыгъохэр дагъэзыжых

Лъэпкъ проектэу «Псэуплэр ыкъи къэлэ щылаклэр» зыфиорэм ипхырышын пае аштэгъэ федеральнэ проектэу «Псы къабзэм» къыдыхэлтыгъэу, Тэхъутэмькью районом ит поселкэу Отраднэм щырагъэжыгъэ псыкъычэшыплем ишын гъунэм рафыллагъ.

АР-м псэолъэшынымкэ, транспортнымкэ, псэуплэр-коммунальнэ ыкъи гъогу хызымэтымкэ и Министерствэ къызери-тигъэмкэ, процент 90-р хагъэкыгъах. Псэуальэм ипроект къыдыхэлтыгъэу, псыр къызычлашырэ чылгэхэр къэу аубыр-руугъэх, гуртымкэ лытагъэу, метрэ 200 фэдиз аш якуугъ. Къычэшыплем сыхатым псы кубометрэ 25 — 30 къытышт. Башнеу агъеуцугъэри нахь ин. Нахыпеклэ кубометрэ 25-м тельтэгъагъ.

Джы кубометрэ 50 ифэшт. Псыр зыгъэ-къэбэшт системэр агъэпсыгъ, чылгээ зэлтиубытырэр къашыхажыгъ, зэты-рагъэпсыхажынэу ары къэнагъэр.

Зэклемкэ псыкъычэшыплем ишын сомэ миллион 22,8-рэ пэуагъэхъагъ. Мыш фэдиз гүнэгъу къудажуу Нэтыхъуае щагъеуцурэ къычэшыплем.

«Псы къабз» зыфиорэм лъэпкъ проектын къыдыхэлтыгъэу, блэкыгъэ ильэ-сум Тэхъутэмькью районом псэолы

8 щагъэкъэжыгъ. Ахэм ашыщэу 5-р къудажуу Козэт, 3-р Тэхъутэмькьюае аээт. Зэклемкэ ахэм сомэ миллиони 141-рэ апэлухъагъ.

Шыгу къэдгъэкъжын, псыр цыфхэм аэкъэзгъэхъэр системэр гъэкъэжыгъэ-ным республикэр лъэшэу пыль. Лъэпкъ проектыр затлуушигъэ 2019-рэ ильэсум къышыублагъэу псым епхыгъэу псэолъэ 27-рэ Адыгэим имуниципальнэ образо-ваниехэм ашашыгъ е аща-экъэжыгъ. Ахэм ашыщэу 13-р гъэреко атлупшигъ. Ахэм зэклемкэ сомэ миллион 308-рэ апэлухъагъ.

Мы ильэсум псэолъи 6 рагъэжъагъ. Ахэм зэклемкэ сомэ миллиони 162-у атефэштэм щыщэу сомэ миллиони 143,3-р федеральнэ бюджетын къыхажыгъ. Псэуальхэм анахыбэм процент 80-м къы-щымыкэу йофшэнхэр ашызшуахыгъах.

ХҮҮТ Нэфсэт.

Сурэтыр: Іашынэ Аслан.

Социальнэ гумэкъыгъохэм язэштохын фэйорыштением»

Іоныгъом и 18-м Урысюем ит гъэсэнгъэм иучреждениехэм зэклеми федеральнэ программэу «Обучение служением» зыфиорэр къащызэуахыгъ. Урысые Федерацием и Президент итуулишыкэ ар зэхащагъ.

Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетми мы мафэр мэфэкл шыкъэм тетэу щылкуагъ. Гъэрекло апэрэу федеральнэ программэр апшъэрэ еджаплэм шаушыгъ. Мыгъэ джы нахь итээкъоты-гъа хэлэжжэнэу агъенафа.

Апшъэрэ еджаплэм щылэжжэрэ къэлэ-гъаджэхэр, студентхэр, сатыум емыгхы-гъэх организацихэм ялтыклохэр, нэмых-хэри йофхъабзэм хэлэжжагъэх.

Зэхахъэр лъэныкъо зэфэшхъафхэмкэ юшыгъэу къуагъ, хыаклэу къеклонлагъэхэм ягушыгъэхэм ашк проектнэ мастерскоим илофшэн үублагъ. Социальнэ гумэкъыгъо зэфэшхъафхэм япхыгъэу студентхэм япроектхэр къагъэлэгъуагъэх.

— Федеральнэ проектын тиапшъэрэ еджаплэм эзэрхэлжэхэрэм мэхъянешхо и. Студентхэмкэ аш шогъэ гъэнэфагъэ пыль. Шыхадж зыфеджэрэ лъэныкъом елтыгъэу социальнэ гумэкъыгъохэм

язэштохын нылжыкъэхэр хэцэгжэнхэр, волонтер ыкъи һэлжэгъу закъо щымыт-хэу ахэр дэгъэзжыгъэхэнхэм фэйоры-шэрэ проектхэр агъэхазырынхэр, ахэр щылнгъэм щылхырашыжынхэр ары пшъэрэ шыхъалу зэхэшаклохэм зыга-гъэуцужырэр, — **къуагъагъ федэральнэ программэм ишьольыр кураторэй Чиржын Светланэ.**

Йофхъабзэм къыдыхэлтыгъэу социальнэ пшъэрэльхэмкэ ермэлыкъыр нэужум зэхащагъ. Общественнэ мэхъянэ зиэ гумэкъыгъохэр ашк къышагъэнэфагъэх, ахэм язэштохынкэ ящиагъагъэр къауагъ. Студентхэм гъесаклохэр ягъу-

сэхэу проектнэ командэхэр зэхащагъэх. Амалэу ялэм ельтыгъэу ильэсэхкэ еджехъум ахэр зэшшуахыщых.

Йофхъабзэм къеклонлагъэхэм шүфэс къарихыгъ апшъэрэ еджаплэм ипроректорэ Людмила Задорожная. Федеральнэ программэу «Обучение служением» зыфиорэр апшъэрэ еджаплэм зэрифэ-шуашу щызэхажэнхэмкэ къатефэрэр зэклем зэргээцаклэрэр ашк къыхигъэшыгъ. Аш ишуагъэклэ студентахэм нахь шэнынгъэ куу ялэ зэрэхъурэр, шыольырым щызэшуахырэ йофхъохэм нахь апэблагъэ зэрэхъурэр хийгээнэфыкъыгъ.

Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетын иэкологическэ факультет мэшлогъэклосэ йофымкэ сэнэхьат щызэ-зывгъэхьотыре Вероника Кияшкинам иквалификационнэ йофшэн шуагъэ къытышт. Общественнэ проектын фэдэу ар ыгъэпсыгъ. Зымыльгъэхъурэр ыкъи хя-физзэхэр машом щуухумэгъэнхэм фэш инклиюзивнэ мэкъэгъэлоу ялэн фаяхэр аш зэхифагъэх ыкъи хэзүүхъафыгъэгэх тхиль цыкы, къэлэцьыклохэм нахь агу рихырэ лъэныкъохэр къыдилытээ, зэхигъэу-цаагъ. Аш фэгъэхыгъэгэ йофшэнэр зэрэ-шызшихыгъэр пшъэшэжьием къытфилогъагъэх.

Гъэрекло, федеральнэ программэм изэфэхыссыжьэу, социальнэ проектхэмкэ зэнэхъохэр зэфашыгъыгъ. Проектэу къирахыллагъэхэм ашыщхэр урысые уцууломи зэрифэшьашу ѿнгъагъэгъэ-гъагъэх.

ДЕЛЭКЬО Анет.

Сурэтхэр: Іашынэ Аслан.

Дунэе Адыгэ Хасэм изэфэс

Дунэе Адыгэ Хасэм изэфэхыссыжь-хэдзын зэфэс непэ Къэбэртэ-Бэлькъар Республиком икъэлэ шыхыалэу Налышк щэкло. ДАХ-м аужырэ ильэсищым йофэу ышлагъэм фэгъэхыгъэ зэфэхыссыжьир къэзы-шыщтыр ашк итхаматэу Сэхырэкъо Хъаути.

ДАХ-м итхаматэ, ашк игуадзэхэр, и Хэсашхъэ ыкъи игъэцэкъэлэ комитет хэт-хэр зэфэсум щыхадзы-штых.

Адыгэ Республиком икъыгъэ күпым хэтых республикэ Адыгэ Хасэм ипашэу Лымыщэкъо Рэмэзан, АР-м лъэпкъ йофхэмкэ, Икъыб къэралхэм ашылсан-турэ тильэпкъэгъухэм адя-риэ зэпхыныгъэхэмкэ ыкъи къэбар жыгъэм иамалхэмкэ и Комитет итхаматэу Шыхыэлэхъо Аскэр.

Адыгэхэм я Мафэ ехъулэу Іоныгъом и 20-м зэхажэшт мэфэкл йофхъабзэхэм зэфэсум къеклонлагъэхэр ахэлжъэштых.

Агу риХъЭУ ЕПЛЪЫГЪЭХ

Хэушхъафыкыгъэ дээ операцием хэлажьэхэрэм яунагъохэм ашыц нэбгырэ 60 фэдиз культурнэ юфтхъабзэхэм фондэу «Хэгъэгум иухумаклохэр» зыфиорэм ишъолтыр күтамэ ригъэблэгъагъэх.

АР-м и Къэралыгъо филармоние иконцертнэ зэхахэе изалышхо Камернэ музыкальнэ театрэм иопереттэу «Прекрасная Елена» зыфиорэр нахыжъхэм

къащыфагъэлэгъуагъ. Ар гъэшэгъонэу зерагъэуцугъэм, актерхэм Іэнэсэнэгъин ахэлтэу зыкызэрагъэлэгъуагъэм еплъыгъэхэм осэшү афашигъ.

Клэццыкхэм апае концерт-пышсээ «Волшебная палочка дирижера» зыфиорэр нысхээпэ театрэмрэ оркестрэу «Русская удальрэ» зэгъусэхэу къагъэхьазырыгъ.

Хэушхъафыкыгъэ дээ операцием хэлажьэхэрэм яунагъохэм арсыхэр мыш фэдээ культурнэ юфтхъабзэхэм фондэу «Хэгъэгум иухумаклохэм» регъэблагъэх.

ІШЬЫНЭ Сусан.

Сурэтхэр: фондэу «Хэгъэгум иухумаклохэр».

★ УРЫСЫЕМ И ДЭЭ УРЫСЫЕ ФЕДЕРАЦИЕМ ЗЫКЪЭУХУМЭЖЫНЫМКІ
И МИНИСТЕРСТВ

**УРЫСЫЕ ФЕДЕРАЦИЕМ И УЭШЫГЪЭ КІУАЧІЭХЭМ
ЗЭЗЭГҮҮНЫГЪЭМ ТЕТЭУ КҮУЛЫКЬУ АШЫХҮҮГЪЭНЫР**

**АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ ЗЭТЫГЬОУ
ЩАРАТЫРЭР СОМЭ**

2000000-м НЭС

**ХЭУШХЪАФЫКЫГЪЭ ДЭЭ ОПЕРАЦИЕМ ХЭЛАЖЬЭХЭРЭМ
МАЗЭ КЬЭС СОМЭ 214000-м ѢЕГЪЭЖЬАГЬЭУ АРАТЫ**

ЗЭКЮЛІЭЩТХЭР:

Адыгэ Республикэмкіэ къалэу Мыекъуапэ и Дээ комиссариат
8(8772)52-11-25
къ. Мыекъуапэ, ур. Комсомольскэр, 217

Адыгэ Республикэмкіэ Мыекъопэ районым и Дээ комиссариат
8(8777)75-15-60
п. Тульскэр, ур. Октябрьскэр, 20

Адыгэ Республикэмкіэ Джаджэ, Кощхэблэ районхэм я Дээ комиссариат
8(8777)99-70-47
ст. Джаджэ, ур. Краснэр, 316

Адыгэ Республикэмкіэ Красногвардейскэ, Шэуджэн районхэм я Дээ комиссариат
8(8777)85-34-51
с. Красногвардейскэр, ур. Советскэр, 64

Адыгэ Республикэмкіэ Адыгэкъалэ, Тэхъутэмыхъое, Туцожэ районхэм я Дээ комиссариат
8(8777)14-36-95
п. Инэм, Сединим иур., 46

**ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛЭУ
«Адыгэя — Служу Родине»**

**ЛИНИЕ ПЛЪЫРЫР
8(8772)52-11-28**

ШЬУИМУНИЦИПАЛЬНЭ ПСЭУПЭ ИДЗЭ КОМИССАРИАТХЭМ ЗАФЭЖЬУГЪАЗ

ИЖЬЫРЭ АДЫГЕИМ

Лыжъхэм кызыэралотагъэмкэ, нарт пшынальхээр аугъоихэ зэхъум, Пшыщэ иджабгу бгышхъэ лъагэ, Дэнджиу бжъапэ, нарт Іалэдж иунэшко, чыжъэкэ къэллагоу, тетыштыгъ.

Тишэногъэлэж цэрилоу Хадэгъэлэ Аскэр итхылыблэу «Нартхэм» чыпальэм щыхъуягъэ-щышлахъэхэр игъеклотыгъэхэу адэт. Ахэм тяджагъэу, Іалэджи икъэбар дэхэклэу тышыгъуаз. Лыжъхэм къялотэжкыгъэмкэ, аш ихэплагъэр зыдэштыгъ, ау зыпарэки аш тихъэгъагъэп. Пэмчыжъеу асфальт гъогушко ебгъукорэмкэ, тльэгъузэ, автомобилхэмкэ бэрэ тыблэклэу хъугъэ.

Адыгэ Республикаем итлерадиоком-пание тильэпкэ фэгъэхыгъэ фильмиiplи тырихиинэу пшээрль кыифашыгъагъ. Купэу тезыхыщтым сэри сыхагъехъэгъагъ. Тятэж плашъэмэ агъэпсыщтыгъэ бгъагъхэм афгъэхыгъэ апэрэ фильмир Даур Хусен тырихиинэу фагъэзагъети, тызэгъусэу Іалэджи иунэ зыдэштыгъэ чыплем таэдэйтихъуугъ ыкли чылэ пытэплижыр, Пшыщэ иджабгу нэпкэ лъагэу зытетыгъэр, къыхэдгъэшыгъыгъ. Къутыржъеу Гливенкэм итемыркэ ар къыпышыт шылпкь. А чыплем икъохьаплэкэ Гъобэкуае километриту нылэп зэрэпчыжъэр.

Іалэджи ихаплэ фэгъэхыгъэу тхыдэуатэмэ къауагъэхэр «Нартхэм» къа-хэттхыкыгъэх ыкли ашыгъуазэ шүхъунэу тхылтэмэ зэрэдэтхагъэхэм фэдэу, ау лужкоу къыхэтиутыгъэх. Гушыэм пае, я V-рэ томым ия 415-рэ бжъэдигъу текстэу «Нарт Іалэджирэ ягуашэр» мирыштэу къышцо:

«Іалэдж яунэжкышко лъэгу хэпшыкынэу, къазшыр уц къытекіэжкыгъэу, тянжкы ыльэгъуугъагъ.

Унэшкомрэ хвакъэшымрэ зэпчайжъа-гъэх.

Сэ 1947-рэ ильесым аш сыклогъагъ, ау зи хэпшыкыжкынэу Ѣытыгъэп: урс къутыр тетысхъагъ, псэуплэхэр тара-шахыгъ.

Іалэдж япсынекіэч сльэгъуугъэ; бгъа-пэм фэдиз ильэгагъэу псыр къефэхымэ, чым къитефтигъ.

Іалэдж дэж Нарт Хасэр щызэууклэхэзбагъэ.

Ильесипшыкэ узэклэбэжкымэ, 2014-рэ ильесым, ижъыкэ тильэпкэ хасэмэ язэфэсыпшэштыгъэ чыплэр къыхэдгъэшыгъыгъ. Мыш фэдэу нарт хьишъэм хэт ыашхъэхэр зыхэхъэрэ зекло гъогу Мыекуапэ иклэу Тэхъутэмыкъуае нэс клоу агъэпсыным дэлажъэх.

Мы кіэй лъапицъэм нарт Іалэдж-Нэшъум Шэбатныкъо (Бадынэкъо) щиукыгъ. Гъобэкуае «Шэбатныкъо икіэй лъан» раю

Іалэдж лы ыашыгъ, шыхъэкіфэшхо фашыщтыгъ. Еж имызакъо игуаши бзылтьфыгъэ акылэу, Нарт ябын иофхэм игурышэ ахэлтэу Ѣытыгъ.

Мы тхыль дэдэм бжъэдигъуу текстэу «Нарт Іалэдж иунэжъ» зыцэм итхагъ:

«Кызыэралотэжкырэмдже, Іалэдж яунэжкы Рязанскаемрэ Бжъэдигъуу станица-цимрэ азыфагоу, Кургыу тамэ тетыгъэу ары. Сэ унэжкы чланэу зыфалорэр сльэгъуугъэ. Лъэшэу инэу тлахыгъэу Ѣыт. Къыблэм ыльэныкъоу дэхъаплэ и, ашкэ уздахъэрэм ин дэдэу зы пхъэшхо

горэ къыхэщи. Темырим ыльэныкъоу аш фэшьхъаф епльэгъулээрэп. А пхъэшхор Іалэджи иунэ пэуульэшьуагъэр арею alo.

Іалэдж яунэ гъэпсыкъеу илагъэр гъэшэгъонэу Ѣытыгъ. Унэ фыжкы клахы дэдэу, «Тхъэ щэкі иклахыгъагъ (зы «тхъэр» джабгъу блыкъым Ѣыублахъэу, сэмэгу 19хъомбэ цэрамыром ыпакэ нэсэу ары). Унэм кіэсэнэу кіэтихъэр зыфэдагъэр: зэр цуимэ ашэ икъутыгъ. Пэуульшьюу ыулыр шы бгъэлэбэм къэситыгъ. Ипхъэцу ыунэхэр пчэгъум фэ-

дизыгъ. Иунапчъэ гъоплъагъ, нэбгэ токымэ ыауытыгъ – рагъэсэжкытыгъ. Іакуандэм ипльэпэ ишэндакъеу унашхъэм хэшыкыгъэр куогъуиблы Ѣыпплэгъутигъ.

Кургъо тамэ, Дэнджиу бжъапэр, Адыгэ Чыгужым итарихъ гупчэ шылпкь. Хабзэм къыдигъэкыгъэ джырэ Краснодар краим игеографическэ картэ узелпъыкэ, гупчэр Кавказым итемыркъохъаплэ ыгузэгү шылпкь. Аш икоординатхэр: – N 39°37'03", – E 44°55'. Іалэджи ихэплагъэр аш икыблэ-къокылэкэ метрэ шытф фэдиз горэ нылэп зэрэпчайжъэр. Ижъирэ земанхэм тильэпкэ а чыплэр къызэрэхигъэ-щышыгъэр бгъэшэгъон экъу: Адыгэ Чыгужым игъунапкъэм къарыкыхэу Хасэм къякуалэштыгъэхэм зэфэдиз хъазырэу чыналье къакуцьгъ.

Нарт пшынальэмэ зэрахэтымкэ, Іалэдж ихаплэ итыгъе унэшом Нарт Хасэри, Ны Хасэри щызэфэситыгъэх, Жыылкы Хасэри щызэрэутоштыгъ. Нарт Жъэмадыу тхамыкъэхъеу лъэпкыр пчаягъэрэ хэзыщыгъыгъэр, аужырэу жыуукъым ращэлэжкыгъагъ. Домбаибжъэм изэу шыон куачылэ рырагъэшьуу зэмыры аши, чыматэм рагъэтисхы, мы пытэплижкым икъохьаплэкэ илэ бгы зэндэ лъагэр арын фае зыдадэжкыгъя-гъэр.

Бжъэдигъуу текстэу «Ны Хасэм» ит-хагъ. «Ипэум нартхэм ныхасэ яэтыгъ. А Ны Хасэм нийо үүшхэр екъуалэтыгъэх. Щылакэу якылэмэ ялэн фае, хабзэу бзылхъеу ялэн фае тегушигъыгъэх, къо еж къаныбжым къальэгъуэх, ауштыгъэм, зэхахыжыгъэм тетэу. Аш фэдэ хасэм ныжыхэм ыашыгъеу ѡла-гъэмэ ашыщэу бэ цыфхэмэ къа-хэнэжкыгъеу ахэлъэр. Ны Хасэм унашьо ыашыгъагъ, аlyагъ: имье хэти емынэ-цынэу, мыуучылэу ымыштэнэу, ныбэм илажъе ютэжкыгъошу, – Ѣэлэгъэ пытэ ашыдже ахэлтэйнэу аштэгъагъ.

Ны Хасэм итхэмэтагъэр Іалэдж ягуаш ары».

Бжъэдигъуу текстэу «Нарт я Ны Хас» зышхъэм къышцо:

«Нарт бзылтьфыгъэмэ еж ягъом Ны Хасэ Іалэдж яунэжъ, Іалэдж ягуаш ифэло-фашэ хэлъеу ѡла-гъэмэ alo. Аш фэдэ Ны Хасэм зигугуу ѡла-гъэмэ къэхьют-къэштэц Ѣысэхэу къа-пыштыгъэр аухэхэу Ѣытыгъеу тижъимэ къялотэжкыгъ.

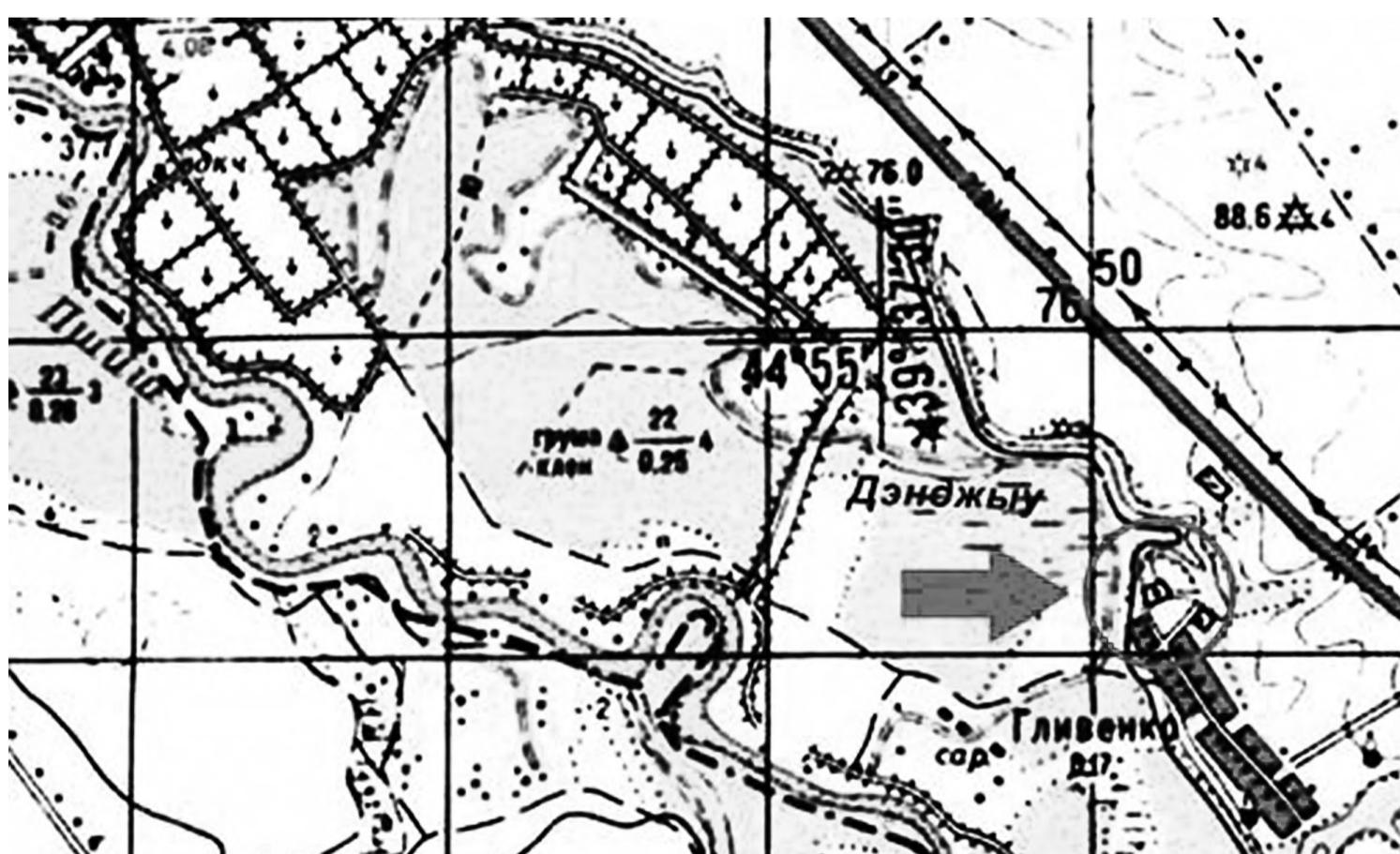
Нарт бзылтьфыгъэмэ, Сэтэнэе-гуашэм фэдэу, үүш блэкыгъэхэр ахэлтэгъэх. Ахэм аlyагъеу адыгэ ордэдэжкым къыхэнэжкыгъэр бэн фае, ау тэ къытлыгъэситыгъе шагъо Ѣылэп.

Ны Хасэм ыауыту Ѣытыгъэр... нартмэ язэманим, цыфхэр Ѣэфэ адышынэу, мыкыоджынэу орэдым халхъэти, орэдэйло ыазэмэ къарагъэлжкыти, ай тетэу цыфхэм къахахъэтигъ...»

Аужырэ нартэу Уачэ Паклюкъо Тэтэршьао къельэлжыгъагъа зылэлкэ, ихъадэ ригъэгъэтэлжыкынэу, ау чыплэр зыдэкъоштым Ѣымыгъуазэ зеупчым, «... о Пшыщэ нэпкы тет унэшкор ары, – ыули къыригъэлэгъуугъ. Къыригъэлэгъуугъе унэр зыдэштыгъэр джы Рэзанскаемрэ ГЭС-мрэ азыфагу юшхъэ хъуреэшкоу илэр ары». «Нартхэр», я VI-рэ т. н. 256. Зэрэхъурэмкэ, ар Іалэджи ихэплагъэр ары.

Кургъо тамэ, Пшыщэ иджабгу нэпкэ лъэгэ тешъ, мыжъо лъэшэгъум икэухым цыфхэм псеуплэкэ къыхахыгъагъ. Археология саугъэтэбэ тет: чылэжхъэр, юшхъэ купхэр, къэхэлтэжхъэр, пытэ-плижкыр, тхъэлэлэуплэр, нэмикхэр. Зэкэри Адыгэим иижъирэ тарихъ елхыгъе шылпкъэх.

Джыдэдэм бгышхъэр жъоклуулэ губ-гъошко хъоо-пщау. Пшыщэ икъокылэкэ нэпкэ лъагэр къыхъэ, гъуй шхъэндэ үүжүүхэмкэ зэхэкъыхъагъэхэу хъотэш-

Хэсэ гупчагъэр хъураау къэгъэчхъагъ. Хабзэм къыдигъэкыгъе картым Темыр-Кавказым икъохьаплэ икоординатхэр тетых: – N 39°37'03", – E 44°55'

ИТАРИХЪ ГУПЧАГЪ

хомэ зэпабзы. Лъэгуанэм Пшыщэ къыхчыыре псыдэчхэу Дэнджыу ихъалыгъуанэ бгышхъэ лъапшъэм къеуцаплэштыгъ. Аш зыгуунтээ, зиуантээм зищантээз кіэир зэлтикъухъэштыхъигъ ыкы темэн зэххэхъягъээ лужум хэклодэжхъщтыгъ. Псыхъожъыем Дэнджыу ыцлагъем къашэжъырэп, чыпцацэма афэгъэхъигъэу къыхаутыгъэмэ къахафэрэп. Псыдэчхым ыцекъэ бгышхъэм Дэнджыу бжъаг фаяусыгъ. Пшыщэ иджабгъу кіэй зэнубжъыре бгы лъагэм ылъапсэ-рэ азыфагу темэнъильагъ, ары Дэнджыу псыхъоу Пшыщэ зыхкъодэжхъщтыгъэр. Мы лъэгонэ зэнубжъым Шэбатныкъо иккіэ лъап езылохэрэр Гъобэкъуа дэсихъ. Нарт Іалэджы щебзэшэ закъокъ Шэбатныкъо мый чыплем щиукыгъэу къалотжъы.

Темэнъир я ХХ-рэ лешэгъум ия 60-рэ ильесхэм якъэхүм агъэгъушы, пындж лэжкыпэ ашыгъагъ. Пшыщэ инепкыиту чыплем Кургъо мэз щыщэу къинагъэм зэльеубыты. Чыгышхохэр хэтыхъ, кыры. Гъобэкъуа дэс нэжъ-лужхъем къизер-палотжъырэмкъе, темэнъир агъэгъушы-зэ хъувате горэу датыкъирэм иныжъ шхъэкъупшхъэ цыфым ильэгагъэм фэдиз инаагъеу къышычагъэштыгъагъ. Ашыгъум шенеигъэлэжхъэр етлэнхеу къеконхшь, яофшэнхэр зэпагъеуным тхъаматэр тещынихъ, къупшхъэхэр елбэтэу чаригъеухъумэжхъигъагъ ыкы зычэлыхъэр непэ зыми ышэжъыхэрэп.

Іалэдж ичилэж зидэштыгъэр Шытхъэлэ районом къохаплэмкъе ыгъун. Адыгейм зэрэпчыхъэр метрэ 400 фэдиз гора хъункы хъун. Краимрэ тихэ-курэ ягъунакъе Пшыщэ ипсыхъальгъуа-некъе рэкло. Нарт чылэжъыр, ыпекле

къызэрэттуагъэу, занкъеу къохаплэмкъе укъомэ, Гъобэкъуа зэрэпчыхъэр кимометритум нэс къодый.

Нартхэм яятфэнэрэ том Іалэджы ихэплагъэм урис къутыр джы кіерисеу, лыжхъэм къалотагъэу зэрэдэтхагъэр шылыкъэ. Зы урам нахъ мыхъурэ къутыржъьеу Гливенкэр икыблэкъ къыпэус шылыкъ. Аш дэсхэм тъязупчым, нартыма ягупчагъэр тыркумэ яптыгэлгъэу къытауагъ. Ау ар шылыкъэм печыжъ. Унагъохэр мыш зыттысыгъэхэр Кавказ заом ыуж, арышь, мыш имысгъэхэм чынальэм итарихъи икъебари сидэущтэу ашшэштыгъа?

Іалэджы ихэплагъэр археология ыкы тарихъ саугъэт

Іалэджи иунэ зыдэтыгъэ хаплэр юшхъешхо плэмьяшью, лъагэу, шыгутылу чыопсым ыгъэпсыгъ. Пшыщэ иджабгъурэ бгышхъэ лъагэ хэушхъафыкыгъэу къыхэшь: ыгъухэр зандах, хъоу куушокъе къэгэгъунааг, ышыхашьбо бгышхъитумэ агузэу иуфэнагъэу зэнубжь; къокыплемкъе гээзгээ шыгур нахъ шуамбгы ыкы нахъ лъаг; къохаплэмкъе – нахъ лъхъанч ыкы ыгъунэ бгы зэнде шылыкъ. Кургъо мэзы щыщэу къинэгъэ чыгыхъэм псеуплэжыр къауухурэхийхъ. Хъамышхунтэу къахэклагъэхэр ягумагъэкъе шхъэндэ къызэркъюхэп, ныбжышхо ялэу, чыгышхо. Шыгу лъагэм икъокыплем гъунэ зэндерирь, мэкъуплем, уц дэгъухэр къытеклэх, пэнэзэкъе шхъэндэ лужу куашхэр тетыхъ. Хаплем ытхыцъе къутырим щыщхэм хэтиту ѩалэжъы. Ахэм къашычажъуулы-

Нарт Іалэдж икъуаджэ дэхъеплэ закъоу ижъыкъе илагъэр непи къифэнагъ

гъэхэу мыутлэ ыкы лешэгъу гурит күлтурэхэм ахэхъэрэ къошын къутафхэр хъоеу ахэльхъ. Ижъыкъе илэгээ дэхъеплэ закъор ары джыри къифэнагъэр, аш куклэ удэктюенир къин хазыр, дысэу гъэпсыгъэ. Тыдэрэ лъэныкъоки укъэкигъэми нэмийк дэхъаплэ фэбгъотштэп. Мир пытэплэ ухъумаплэу агъэпсыгъагъ. Дэхъаплэм ылъапсэ GPS-мкъе координатэу илэхэр: – E 44°54'32,8", – N 39°38'4,1". Метришъэ фэдизэу узыдахъекъе: – E 44°54'34,0", – N 39°38'03,8".

Пытэплэжъир къэзыууухъэрэ чыплем джыри Тхъэм къызэригъэшыгъ. Идэхагъэкъе ар чыопсым исауггэш шылыкъ. Чыгхэр цызэм къачыхъехъ. Етгани гъэшгэгъонир къэхальэмрэ хэтитумрэ анэмькі пытаплэм ыкъоцы зу уни, зы пкъэуи рагъеууцаагъэп. Ижъыкъе изытетыгъэр Тхъэм къызэтиригъэнагъ.

ТЭУ Аслын

Сурэтхэр авторым ий.

Лъэрсрыкло цыкъуухэм афэгушуагъэх

Хабзэ зэрэхъугъэу, ильесыкъе еджэгъум иублэгъу республикэм иеджаплэхэм апэрэ классхэм арыхъагъэхэр лъэрсрыкло цыкъу зэрэхъугъэхэмкъе мэфэкъе юфтхъабзэхэр ашызэхашэх.

Мыекъоп лицеуу N 8-м тыгъуасэ мэфэкъе юфтхъабзэ щыкъуагъэм Адыгэ Республиком хэгъэту клоцъ юфтхъемкъе и Министерствэ гъогурыкъонир шынэгъончъэнимкъе и Къэралыгъо автоинспекции итээлорышланплем ипащэ игуадзэу, полицием иполковникүу Едыйдж Мурат хэлэжъагъ.

Къэралыгъо автоинспекцием итээлорышланплем ипащэ игуадзэ апэрэ классхэм арыхъэгъе кіэлэеджакъюхэм къафэгушуагъ, гъогурыкъонир ишапхъэхэм дэх имылэу арыгъозэнхэу, нэм къыклидзэрэ ныбальхъэр зыщалынэу, еджаплэм къеолпэрэ гъогу анахъ щынэгъончъэр янэтхэм ягъусэу къыхахынэу къяджагъ.

Лъэрсрыкло хъугъэ кіэлэеджакъюхэм гъогурыкъонир ишапхъэхэр зэрэшэрэ къагъэлэгъуагъ, викторинэм иупчэхэм джэулхэр къаратыжъигъ. Кіэлэцыкъюхэм къафагъуагъэ пшъэрэлхэр дэгъоу агъэцэлгъагъ.

Юфтхъабзээм иккіэх апэрэ классхэм арыхъагъэхэм лъэрсрыкло цыкъу зэрэхъу-

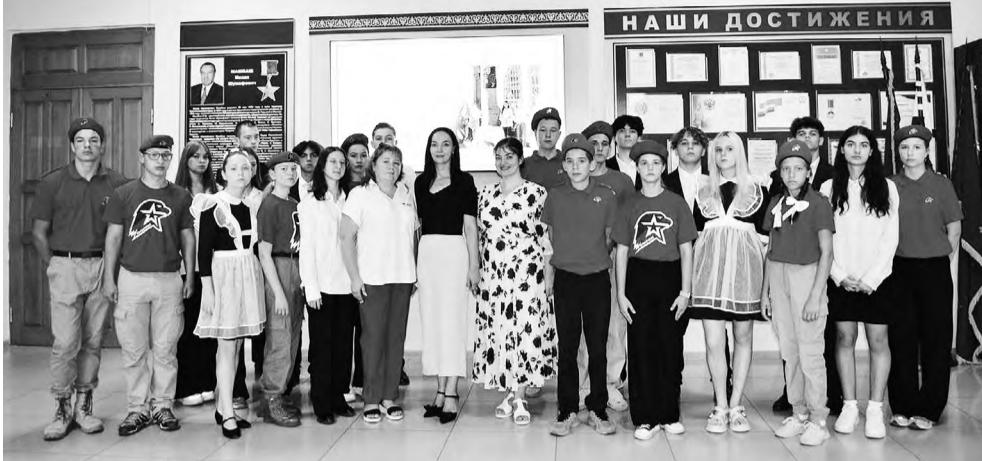
гъэхэр къэзыуушихъатырэ тхылхэр къаратыжъигъэх. Зэрэсакыщхэмкъе, гъогурыкъонир ишапхъэхэр къызэрэдалтыштхэмкъе ахэм гүшүэ къатыгъ.

Адыгэ Республиком и МВД и Къэралыгъо автоинспекции итээлорышлан

Ильэсишьэ мэфэкIым зыфегъэхъазыры

Адыгэ кIэлэеgeзджэ коллежыр (училищыр) загъэпсыгъэр ильэси 100 хуущт къихъашт ильэсум.

Юбилеим ихэгъэунэфыкын фэгъэхъытэ мэфэкI Ioftkhbabzexhem япэублэ хуугъэ мы мафэхэм еджапlэм щызэхахъээ зэхахъэр. Аш кырагаэблэгэягъэ Мынкъопэ районом ит гээсэнгэйгэм игупчэу N 4-м ионармейцэхэр. Мы учреждением СССР-м и Лыхъужъэу Андырхье Хуусен ыцэхъытэ.

Ioftkhbabzexhem ипрограммэ гэшэгэньнэу, узлэшишүү гээпсыгъагъ. КIэлэеджаклохэм коллежыр къалпльхъягъ, аш даикоу тарихъэу пылыр зэргээшэн, мыш щеджэгъэ цыф цэргэхэхэйн яшэжжээ зэргээлтэлэрэр зэхашшэн амал ялагь. Экскурсием ишгуагъэкI коллежым ыльяспэ къызщежъэрэм, лэшэгъум

къыклоц аш гэхъагъэу ышыгъэхэм юнармейцэхэм защаагъэгэзэн альээгъыгъ.

Мэхъанэшко зиэхэм ашыщ еджапlэм щагъэпсыгъэ Лыхъужъхэм якъогъуэ. Адигеим ыкыи коллежым ацэ рязыгъээгъэ цыфхэм афэгъэхъытэ къэбархэр мыш щызэхэгъоягъэх. Ахэм ашыщых СССР-м и Лыхъужъхэу Андырхье Хуусен, Бжыхъэкъо Кыымчэрые, Нэхэе Даутэ, Ацумыжь Айдэмийр, апэрэ адигэ бэзыльфыгъэ летчицу Бэгъужъэкъо Лелэ, социалистическе Ioftkhbabzexhem и Лыхъужъэу Иван Сединыр.

Коллежым икIэлэеgeзджэу Нэгъой Сайдэ Андырхье Хуусен ишыненгъэ

ыкыи итвроческэ гъогу яхыгъэу кIэлэеgeзджаклохэм къафиотагъ. Сэнаушигъэшко зыхэл усаклом адигэ литературэм ыкыи культурэм хэхъонигъэ ашынным илахъышко зэрэхэлтийр аш хигъэунэфыкыгъ.

Я 2-рэ «Б» курсым ис Хяджэбэйекъо Дианэ Андырхье Хуусен иусэу «Щэхъурадж» зыфилорэм къеджагъ, ар апэрэу 1934-рэ ильэсум къыхаутыгъ. Авторын ыгу ильир, кылонэу зыфэягъэр кIэлэеgeзджаклохэм зэхашшагъ ыкыи зэхашшыкыгъ.

Джащ фэдэу Андырхье Хуусен фэгъэхъыгъэ фильму «Сэ сыйшигъэшт» зыфилорэм къээрэугъоигъэхэр еплэлтийрэх. Аш пыхъужъынгъэу зэрихъагъэр

егъэшээрэ шэжжэу тильэпкъ, тихэгъэгү ятарих кызыэрэхэнэштыр, учыгу шу пльэгъун зэрэфэе ишысэшоу зэрэштыр аш къышиотыгъигъ.

ХякIэ цыкIухэм коллежым щальэгъуэр зэкэ ашлэгъэшэгъоныгъ, талэкли мыш фэдэ зэлукIехэм ахэлэжъэнхэм зэрафхэхъазырхэр къауагъ. Мы мафэр лэшэгъу юбилеим ихэгъэунэфыкын къыдыхэлтийтээ Ioftkhbabzexhem япэублэ хуугъэ.

Бэла РАХМАТУЛИНАР.

Адыгэ кIэлэеgeзджэ коллежым илащэ пүнүгъэ Ioftkhbabzexhem игуадз.

ИгъэкIотыгъэу Ioftkhbabzexhem

Тэхъутэмькуае дэт культурэм и Унэ АдыгеймкIэ анахь пэрытхэм ахальйтэ. Чылэм щыпсэухэрэр мыш зэфештэх, ныбжь зэфэшхъаф зиэхэм якъуап!. Къаджэм дэсхэм языгъэпсэфыгъо уахтэ гэшэгэньонэу агъэкIоным, кIэлэццыкIухэм лъэныкъо зэфэшхъафхэмкIэ ясэнаушыгъэ къызэуахынам фэлорышэ. Аш пыхъэрэлтыр АР-м и Лыхъужъэу Къумпыл Мурат кыгъэуцухэрэм ашыщ.

Тэхъутэмькуо районыр загъэпсыгъэр ильэси 100 зэрэхъурэм ипэгъокле Ioftkhbabzexhem зэхашштхэр къытфилотагъ муниципалитетым культурэмкIэ игъэоришланлэ ипащэу **Хятит Нурдин:**

— 2024-рэ ильэсум Тэхъутэмькуо районыр зызэхашагъэр ильэси 100 мэхъу. Аш ихэгъэунэфыкын мэхъанэшко етэты.

Ioftkhbabzexhem зэрифшэшуашу зэхэштэгъэнам, районом исхэмкIи, хякIэхэмкIи ар мэфэкI шыгылкэ хууным амалэу тиэретхьылдагъ.

Зэхэштэгъэнам изэхэсигъо унашьюо щаштагъэмкIе Ioftkhbabzexhem шхъялхэр Ионыгъом и 21 — 28-м зэхэштэгъэнам. Ахэр Тэхъутэмькуае ичын-пилтүм ашыклоцт — шыгъэчъап! «Щагдьи» зыфилорэмрэ культурэм и Унэ ыпашхъэ ит пчэгумрэ. Программэм къыдыхэлтийтээ спорт, чэфигъо тематических Ioftkhbabzexhem зэфэшхъафхэр эзрахэштэгъэнам.

Апэрэ мафэм атлетике псынкIемкIэ зэнэкъокууцых, кызызэдчэштэгъэнам, шыгъячъе, кIэлэццыкIухэм алае джэгукIэ зэфэшхъафхэр зэхашштэгъэнам. Джащ фэдэу аниматорхэм ахэр агъэчэфыгъэнам. ХякIэхэм апагохыгъэнам лъялкэ Iепэшысэхэр. Джащ фэдэу мастер-классхэр, флемшмобхэр рагъэкокыгъэнам. Тирайонре

республикэмэ якоплектив анахь дэгъуэхэм, Адыгейм иартистхэм якъэгъэлэгъонхэм цыфхэр яплынхэ альэкIыгъ.

Ионыгъом и 28-м районом исхэм афэгушштэгъэнам. МэфэкI шыгылкэ тетэу муниципальном образованием хэхъонигъэ

ышынным зиахъышу хэлхэр агъэшштэгъэнам. Республикаан иартист цэргэхэхэм концерт къатыгъ.

Зэхэштэгъэнам пыхъэрэл шхъялэу зыфагъэуцужыгъэр агъэцэкIыгъ. МэфэкI шэпхъэшшуэхэм адиштэу, цыфхэм

агу кынэжжэу зэхэштэгъэнам анахь тиэрэгъэтэгъ.

Лъэпшыгъо Фатим.
Сурэтыр: Хуакло Дарин.

ЛъачIЭМ КЪЕГЪЭЗЭЖЬЫ

«Ежь-ежырэу ыцIэ зыфишыгъыгъ». Шъачэ хэхъэрэ къушхъэ къоджэ цыкIум къышыхъугъэ кIалэу, юрист сэнэхъатыр зэригъэгъотынэу таубытагъэ зыши Iofofshenyr шу зыльэгъурэм, рихыжыагъэр ыкIэм нигъесигъ. Шэнэу хэлымкэ шеныгъэхэмкэ докторым нэсыгъэу, апшъэрэ еджэпIешхохэм ашыщ иректор ыкIи мы лъэныкъомкэ Урысыем испециалист анахь дэгъухэм ашыщ хуугъэм итарихь щысэтехыпIэу щыт.

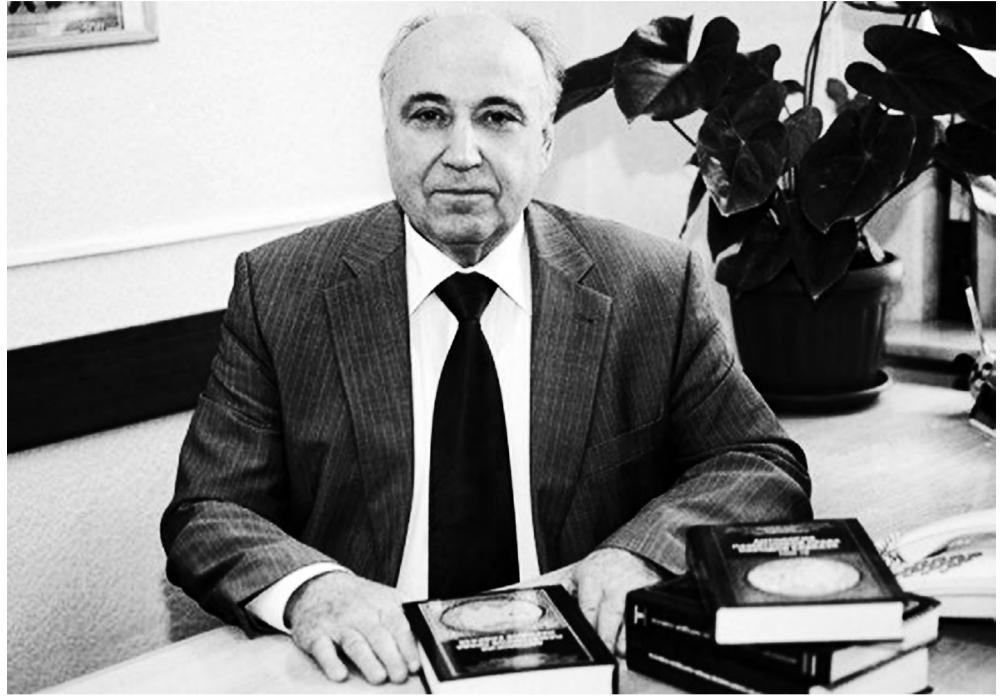
Шеныгъэ зэфэшхъафхэр зэзыгъэгъо-тыгъэу, ахэр зыгъефедээз цыфэу къе-ралыгъо шуухъафтынхэр бэу къызфагъэ-шьошагъэр шапсыгъэ къоджэ цыкIум дэсэу дэжъые къышыпэу, сэнашхъэр къупкыхъэу е унашхъэр ыгъэцкэжъэу унегу къыкIэбгъэуцоныр псынкIагъоп. Ау ицыкIуцом къышегъэжъагъэу чылэм дэсигъэу, Iofofshenyr унахьом щагъеса-гъэу, янэ-ятэхэм альяплъээ къэтэджы-гъэм аш фэдэхэр зэригъэцакIэхэрэг бгъэшгъонэу щытэ.

Ары Шапсыгъэ Дамир ичилэ гупсэу, Шъачэ и Псышлопэ район хэхъэрэ Тхягъапшэ шу зыкIильгъурэр. Мыш, янэ-ятэхэм яхапIэ, щылэм ары зызигъэпс-фырэр, ыкIуачэ зызэтыригъэуцожырэр. Аш егъашэм дэсигъэм фэдэу унэгъо

щынхъэштыгъ. ЦыкIou сеомэ, «Адэ къарыу уилэба?» ылоныш, щыпцын ыльэкIыштыгъ. Ашыгъум къисиулагъэр дэгъоу згъэцэкIэгъагъ, ау сяте сыв-риштыгъагъэр сцыгупшэжъирэп...

Репрессиехэм яунагъо ахafi ильэс кинэу къызэпачыгъээр Дамир ныбжы щыгупшэжъытш. 1930-рэ ильэхэм Дамир ятэу KlakIыху Юсыф, мэкумэш Iofofshen къинимкэ зэрэсэущыр къэ-зилэжъытшыгъэр, икъоджэгъо Казахстан ашэгъагъэхэм ахфэгъагъ.

Алэ ильыр ашэштыгъэп, гъаблэр, чылэр, уз зэфэшхъафхэр къяжэштыгъэх. Хэти шхъасытшыгъэхэп, сабийхэр, нэжь-лужхэр, унахьом исхэр зэклэ-дашытшыгъэх. Шапсыгъэ лъэпкь цыкIумкэ ар тхамыкIэгъо шылыкьагъ. Бэл

жъэу зэригъэгъотыгъэх, Iofofshen къинхэр зэрээхэпфытшхэм язэгъэшлэн охтабэ тыригъекодагь. Тарихым, политикэм, социальне ыкIи культурнэ зэхвокыныгъэхэм апиль политикэр зэрээхашэрэр ёшлэ шлоигъуагъ.

Дамир къызхэкIыгъэ шапсыгъэ лъэпкь-

фиорэр. Аш игъэхъазырын ильэсэбэ тыригъекодагь.

— Бэшлэгъэу Кавказым щыпсэурэ лъэпкхэм яфитынгъэхэм язэгъэшлэнэ язэхэфынрэ сапыль. Наукэм ылъэнэ-къокIэ джыри ар икъоу зэхэммыфыгъэ Iofofshen гъэшгъонэу сэлъйтэ, шенягъэлэжъхэри икъоу дэлэжъагъэхэп, арьш, аш мэхъанэшко тэркIэ ил, — elo Дамир.

Iofofshen эхэрэг игъусэхэу проек-тышо агъэцэктагь, томыбэ хьоу «Ан-толология памятников права народов Кавказа» зыфиорэ тхылтыр къыдагъэ-кыгъ.

— Аш фэдэ Iofofshen ин дунаим джыри къыщадагъэкIыгъэп, — elo шен-нигъэлэжъым. — ПшэдэкIыжыши зыпиль Iofofshen къин зэшлэхэгъэ. Ижырэ зэмандхэм къащегъэжъагъэу джыре лъэхъаным нэс Темир Кавказым исыгъэ лъэпкхэм яфитынгъэхэмрэ яхб-зэхэмрэ афэгъэхыгъэ тхылхэр, амыхыгъэгъэ унашью а чылэм исхэм агъэфедэштыгъэхэр зэхэтигъоенхэ тъэкIыгъ.

Дамир игъашлэ зэрэштытэу наукэм ритыгъ. Уахьтер фикъурэп, зыгъэпс-фыгъу илэп. Ау унахьор зэклэмэ апшъэу зэрэштыр щыгупшэрэп. Къызшыхъугъэ чыгужьыр ыгуу пыкIырэп, ильэсэм плэ Тхягъапшэ къэлэ. Мыш янэ-ятэхэм яхапIэ, илахылхэр, иныбджэгъухэр дэ-сих. Ахэм ахэкIыгъэу зыщыпсэурэ къалэм къожы зыхъукIэ, къуджэм ыгуу къыщинэрэм фэд.

— Сэ сыйкызгурьытшыр ихэгъэгү цыкIу пэчийхъэу псэурэр ары, — elo Дамир. — Чылэм укъэжоным охтабэ ыкIи къин, ау укъызыскIэ, гум хэлкIэгъэ чылэлэу чылхъашьом тетым илэшлүгээ зытфэмгъэшхэлжъэу зыхэ-ши.

Анахьэу Дамир чылэм зыщыгупсэфырэп ишхъэгъусуу Тэмэрээ ильфыгъэхэу Маретэрэ Мэдинэрэ итгусэхэ зыхъукIэ ары. Исабийхэр ежь фэдэ хуугъэх, түри юристых, апшъэрэ еджапIэхэр къауухыгъэх.

Дамир икъоджэ гупсэу Тхягъапшэ зыщигъэпсэфынэу ары къызкIаклорэр. Аш чыгяхэр, хатэр, унэр ары игъэпс-фыпIэхэр. Хэти фикъун Iofofshen чылэм дэль зээпил, оуиер уухыгъэмэ, уигъунэгъ дээлэпил. Урысые Федерацаем изаслу-жинэ юристэу Шапсыгъэ Дамир зэ-рилжытэрэмкIэ, къоджэ Iofofshen ныбжыр, тетигъор, гъэшлэгъэр, ЫнатIэр зэхидзирэп. Арын фай сыйдигъоки зы-кIагъэлэпIэрэр. Ау сидми цыфхэм ар нэу таизгашхэрэм фагъадэрэп. Къуджэм дэсэу гъаблэм ыгъэлэн лъэкIытшхэр шхъахынхэр ары. Дамир къызэ-риоу, арэп янэ-ятэхэм якIэлэгъум ежхэр зыфагъесагъэхэр.

Ныбэ Анзор.

Сурэтхэр: авторым ихъарзынэш.

Iofofshen щегъэцакIэх.

— Тянэрэ тятэрэ ашлэрэм тауыкыры-пльээз тауыкъэтэдхъэгъ. Ахэм ятльэгъу-лэрэр тэри кIэтшыкIыжытшыгъ, сид ашэми тадеэштыгъ. Iofofshen тызэрип-сихъагъэм лъэшэу ишуагъэ къытэкIыжыгъ. Къинигъохэм уашымыщиинэу, узш-хъамысыжынэу, елхыжъагъэр ыкIэм нэбгъесинэу Iofofshen уегъасэ. Сяте Iofofshen ныкIуашлэу ныбжы къытэнагъэп, тэри аш тыфигъесагъ, — къеуатэ Да-мири.

— Сигу къэкIыжы мэзим пхъаща-сызэрээдищэгъагъэр. Ашыгъум сыйкIэ-лэ дэдагь. Шагур къэтшыхъанэу, аш пае пкъеухэр зыхэтшыкIытшхэр къэтшэнхэр ары таизкIэлогъагъэр. Чыыгылкыр эзгуути етланэ ош онтэгъур къысифицэгъ. Ежьим гъучи псыгъо klakor лъигъэкIуатэмэ, сэ аш ышхъагъы-сыкъеозэ, чыгыр нахь жъээу зэхэтиутын фэягъ. Сыкъещагъ, гъучым тесымыгъафэу сяте ыэ сеоним сите-

ащ фэдэ къинишком псао къыхэкIыжыгъэр. Юсыфрэ ишхъэгъусэру якIэлиту (Дамирэ Мэдинэрэ) ягусэхэу къинибэ къызэпачи, зэо ужым ячылэ къагъэ-зэжъын альякIыгъагъ.

KlakIыху Мэдинэ дээ журналист ыкIи тхакIо хуугъэ. ИцыкIуцом къышегъэ-жъагъэу зэфагъэ зыхэлтэгъэ Дамир нэмыкI сэнэхъат къыхихыгъ, юристэу еджаагъ.

— Цыфхэм, улахылхэм, о пшъхэкIэ уагъэптиутэу, укъырамыдзэу, хэбзэнчээу къызэрэбдэзекIохэрэм улэцужууын уфимытынр хазаб, — elo Дамир. — Къин хэфэгъэ цыфхэм удеэнэу, уиштуагъэ ебгъэкIынэу фитынгъэ уимылэмэ шхъакIо мэхъу. Сэ хэгъэгум иль юрис-пруденцием Iofofshen инхэм хэкыпIэ къафэзигъотхэрэм сизахафэр ары тиунагъуу, тильэпки зэрэгэцкIуагъагъэр нахь зысчиуупшагъагъ.

Шеныгъэ зэфэшхъафхэр мышьы-

ри зы лъэпкьэу нэмыкI пстэумэ зэрэхэти, адэрхэм афэдэу шхъэкIефагъи, шхъафитныгъи зэрифэштэшэхэр къыхигъэшынным пае ыльэкIуацIэ зэблиху-гъагъ. Ауштэу ар Шапсыгъэ Дамир хуугъэ. Джары шеныгъэлэжъхэми ар зэрашлээрэ (ыльэкIоцIэ шылыкъэр KlakIыху).

Дамир Ростовскэ къэралыгъо университэтом июридическэ факультет дэгъу дэдэу къиуухыгъ. Шеныгъэхэмкэ доктор хуугъэ, профессор, тхылхэр къыдигъэ-кыгъэх, шээ чыгъагъэ хуухэу инаучна тхыгъэхэр къыхаутыгъэх. ИльэсипшI чыгъагъэр Урысыем и Къыблэ шьольтыр иапшъэрэ еджешэлхуу къэралыгъо къу-лыхуумкэ Тэмир Кавказ академиим и Ростовскэ юридическэ институт илэшагъ. Ежь зыхэлжъагъэу анахь зэргүшхо-хэрэм ашыщ лъэпкьэхэм яфитынгъэхэр къэхуумгъээнхэм фэгъэхыгъэ проектэу «Всеобщая хартия прав народов» зы-

Атлетикэ псынкIэр

Мыекъуапэ щыкIощт

Урысые йофтхъабзэу «Кросс нации – 2024» зыфиорэр йоныгъом и 21-мрагъэжэшт. Мыр 2004-рэ ильэсэм щуублагъеу къэралыгъом ишъольырхэм зэкIэм ащэко.

Лъэпкь проектэу «Демографием» ифедеральэ проектэу «Спортыр щылэнгъэм ишапхъ» зыфиорэм къыдыхэлтыгъеурагъекIокырэ йофтхъабзэм цыфыбэ хэлажьэ. Зы километрэм

щегъэжаягъеу 12-м нэс къэзычызыштоигъохэм ятхын йоныгъом и 20-м нэс клошт. Аш пае къэралыгъо фэло-фашIэхэм япартал къышызэухыгъе унэе кабинетым иамалхэр хэти къызфигъефедэн

шылъакIыщт. Аш шъузшыпсэурэ шылъолырыр ыкIи шуукызызкIолэшт чыпIэр ишүүтхэн фае. Мыекъуапэкэ ар зыщирагъекIокыщт республике стадионэу «Зэкъошнагъэм» спорт еджапIэр N 1-м пчэдйжыям сыхыатыр 9-м щегъэжаягъеу мафэм 4-м нэс зышиштухын шуулъакIыщт.

Цыфым исцауныгъе изытет шапхъэхэм зэрдиштэрэр зэрьтхэгъе тхъапэр зылээлхэм зекIэм йофтхъабзэм зыщаушэштын амал ялэшт. Ори, уисабийи аш хэлтхэнхэ пльэкIыщт.

ХагъэунэфыкIырэ чыпIэрхэр къыдээзыхыгъэхэм медальхэр ыкIи дипломхэр афагъэшьошшэштын.

Зэхэзыщагъэр
ыкIи къыдэзыгъэкIырэр:
АР-м лъэпкь ЙоххэмкIэ, ИэкIыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкьэгъухэм адьряшэ зэпхынгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жыгътэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр:
385000
къ. Мыекъуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер
зыдэшыIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79
Редакцием авторхэм
къахырэр А4-кIэ
заджэхэрэ тхъапхэу
зипчагъэкIэ 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлтээ, шрифтыр
12-м нахь цыкIунэу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхыгъэхэр редакцием
зэкIегъекIожныхъ.
E-mail: adygoevoice@mail.ru

Зыщаушыхытагъэр:
УФ-м хэутын
ЙоххэмкIэ,
телерадиокъетын-
хэмкIэ ыкIи зэллы-
ИэсэкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
ЧыпIэр гээоры-
шапI, зэраушыхытагъэ
номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Ятлонэрэ чыпIэр къыдихыгъ Адыгэ къэралыгъо университетым икомандэ, ар чемпионым очкои 9-кIэ ыууж къинаагь. Ящэнэрэ хүгъэ Теуцожь районым икомандэу «Чечэнайр». «Кошхъаблэм» я 4-рэ чыпIэр къыдихыгъ. Блэкыгъэ зэнэкъохум теклонигъэр къышыдээзыхыгъе «Урожай» ятфэнэрэ, мы аужырэ ильэс 20-мкIэ ар командэм икъэгъэлтэйн анах дэй. Аужырэ чыпIэм щыт «Мыекъуапэ». Мыш хэт клаалехэр ныбжыкIех, ильэс 15 — 16 нылэп аныбжыр, арышь, ари къыдэ-
плытэйт фае. ХагъэунэфыкIырэ чыпIэрхэр къыдээзыхыгъэхэм зы-
шафэгушоштхэ, къалэжьыгъе тыхнхэрэ зыщаратыжытхэ йо-
тхъабзэ зэхашэшт.

Командэхэр зыдэштэчы-
пэхэр ыкIи очко пчагъэу ра-
гъэкIугъэр:

1. «Кавказ-Адэмий» — 30.
2. «АГУ» — 21.
3. «Чечэнай» — 17.
4. «Кошхъабл» — 12.
5. «Урожай» — 7.
6. «Мыекъуапэ» — 0.

ЗэкIэмкIи
пчагъэр
4523
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1585

Хэутынм
уццыкIэтхэнэу
щыт уахьтэр
Сыхыатыр
18.00
Зыщикиэтхэгъэх
уахьтэр
Сыхыатыр 18.00

Редактор шхьайэр
МэццЛэкъо Сайд

Редактор
шхьайэм игуадзэр
Тэу З. Дз.

ПшьэдэкIижье
зыхырэ секретарыр
Тхарькохъо А. Н.

Футбол

Адыгейм чемпионыкIэ иI

ФутболыкIэ Адыгэ Республиком ичемпионат аухыгь. Зэнэкъохум чемпионыкIэ иI, ар Красногвардейскэ районым икомандэу «Кавказ-Адэмий». Красногвардейцэхэр дахэу ешлагъэх, зэлукIэгъуи 10-у ялагъэм теклонигъэхэр къащыдахыгь. Къэлапчъэм йоогоо 54-рэ дадзагь, къафыдадзагъэр 9 нылэп. ЗэрэхүрээмкIэ, ешлагъу пэпчь гурытымкIэ йоогоуи 5 дадзагь.

